

Varga Béla: *Bölcseleti írások*. Válogatta, a bevezető tanulmányt írta és a jegyzet anyagot összeállította Balázs Sándor. Kriterion Könyvkiadó. Bukarest 1979. 288 l. (Téka)

Komoly, zárkózott, a magányos, elvont meditációt kedvelő, magvas tanulmányokat író ember volt Varga Béla. Igazi tudós. Felkészültsége és lelkiismerete szerint is. A kolozsvári egyetemen szerzett magyar—latin, majd görög szakos tanári diplomát, utóbb bölcsészeti doktorátust, Berlinben, Lipcsében és Genfben folytatott filozófiai előtanulmányok után pedig már 29 éves korában magántanári képesítést logikából. És amikor az 1920-as évek elején számára is elérhető lett volna az egyetemi tanszék, lemondott róla, mert lelkiismeretére hallgatott, s nem akarta elhagyni Erdélyt. Vállalta a kisebbségi létet, s az akkor állandó bizonytalansággal járó gimnáziumi tanári állást. Mikor pedig már tudása, tekintélye messze túlnőtt a kollégium falain, ő úgy látta, hogy itt Erdélyben egyetlen lehetősége maradt, az egyházzal belüli továbblépés a teológia felé. Osztozik ő is Borbély István, Tavasz Sándor, Bitay Árpád és György Lajos sorsában. Felnőtt fővel elvégzi az unitárius teológiát, ahol 1923-tól vele töltik be a vallásbölcseleti és neveléstani katedrát. A tudós férfiú ezután se él csak a filozófiának, a tanításnak, mert egyháza életében kap egyre fontosabb megbízásokat, 1928-tól püspökhelyettes főjegyző, majd tíz év múlva püspök. Maga nem kívánta e tisztségeket, de — mint püspökké választása alkalmával mondotta — nem térhetett ki előlük. Az egyházi iskolák és az éppen napirenden lévő kongrua ügye gyakran szólították Bukarestbe, s neki teljes tekintélyével, odaadásával intézkednie kellett, hiszen egyháza fennmaradását szolgálta, ahogy püspöki beiktató beszédjének alapigéjében annak idején előrevetítette: „Bizony, bizony mondom néked, amikor ifjabb valál, felővezéd magadat és oda mégy vala, ahová akarád; mikor pedig megöregszel..., más övez fel téged s oda visz, ahová nem akarod“ (Jn 21, 18). Mikor pedig úgy érezte, hogy szolgálata lejárt, búcsút vett főpásztori székétől, s elfoglalta a kolozsvári egyetemen felajánlott neveléstudományi tanszéket. De csak rövid ideig élhetett a tudomány művelésének, továbbadásának, mert alig két év múlva, 1942-ben elragadja a halál.

Varga akkor iratkozott be a kolozsvári egyetemre, amikor ott a legjobb kezekben összpontosult a bölcsészképzés. Az egyetem két markáns professzora, a pedagógus Schneller István és az „egyetlen magyar filozófiai rendszer“ megalkotójaként emlegetett Böhm Károly a századfordulón és az ezt követő évtizedben egész iskolát teremtettek. Olyan ismert nevű gondolkodók tartoztak tanítványaik közé, mint Bartók György, Ravasz László, Tankó Béla, Makkai Sándor, Kristóf György és maga Varga Béla. Különösen Böhm értékelmélete ragadta meg ezek figyelmét, ennek továbbvitelére, alkalmazására tettek kísérletet.

Balázs rámutat, hogy Böhm és Schneller mellett Pauler Ákos logizmusa volt még hatással Varga gondolkozására. Bár egyházi ember, nála a teologikum nem befolyásolta döntően a filozofikumot, sőt „a filozófus nem egyszer elnyomta benne a teológust vagy éppenséggel a püspököt“. Balázs Sándor Varga gondolkodásának kilenc területét veszi vizsgálat alá, s kimutatja, melyikben mi újat hozott, melyek fő tévedései, vitatható tétélei. A *lételmélet* terén a szubsztancia-teóriát és az individualitás-tanát tárgyalta részletesen. Továbbá művelte a *metafizikát* mint a végső princípiumokat kutató diszciplínát, a *logikát*, valamint a Böhm-től átvett „kellő világ“ tanát, az *axiológiát*. Részletesen elemzi Balázs Varga Béla gondol-

kodásának *társadalmi vonatkozásait*. Varga elmélete nem egyszer sejtetni engedi a társadalmi implikációt. Így az egyedi és általános viszonyát illetően: minden embernek meg kell őriznie saját egyéniségét, ápolnia kell „az egyetemesnek (ez esetben a nemzetiségi közösségnek) benne életre kelt jegyeit”. Determinizmus-elméletével meg arra biztat, hogy a tőkés-földesúri rendszer elembertelenítő viszonyai között is mindenki őrizze meg egyéniségét az alkotásban, az életben. Alkotásunk ne csak mint mű legyen egyedi, hanem sokak műve között is — ami tulajdonképpen az alkotás igen magas mércéjét jelenti. A társadalom egészét Varga strukturalista-organicista szempontból vizsgálta. A társadalom, felfogása szerint, lélekközi kapcsolatokból áll, ezek a kapcsolatok együttesen a közszellemben nyilvánulnak meg.

Varga a *neveléstant* is filozófiai tárgynak tekintette. Hangsúlyozta a nevelés egységes jellegét, s igyekezett a pedagógiát a végtelen fejlődés tényéhez alkalmazni. A neveléstudományt *lélektani* megalapozással művelte, s a pszichológia terén szintén egyéni nézeteket fogalmazott meg. Így például elvetette a lelki funkciók különválasztását, ezeket dialektikus egységükben kezelte. Teológus létére is a lelket az ismert legmagasabb valósággrétegnak nevezi. Végül érdekes Varga *módszertana*: a fenomenológiai eljárást kedveli. Nem elég a jelenség egyszerű ábrázolása, a leírást a lényeg szemléleti vizsgálata követi. A jelenség és a lényeg közé tehát nem húz merev válaszfalakat.

Varga az elmélet embere volt. Túlzott elzárkózását a mindennapi problémáktól, az erdélyi magyar kultúra létkérdéseinek ésszerű elemzésétől nem mindenki tekintette jó szemmel a két világháború között. Varga munkásságával viszont arra döbönt rá, hogy az egyetemes érvényű tudományágak is művelhetők kisebbségi viszonyok között, és egy nemzetiségi kultúrában távlati szempontból az elméleti vizsgálódás is maradandó értékeket mutathat fel.

A kötet a szubsztancia fajai (Adatok a hiparchológiához), Az individualitás kérdése, A lelkiismeret, A lélektan legújabb irányai, Gondolatok a neveléstan érték-elméleti megalapozásához, A metafizika helye és értelme napjaink bölcséletében, A fausti és a karamazovi lélek című tanulmányokat, valamint Balázs Sándor bevezetőjén kívül bő jegyzetanyagot és Varga életének kronologikus bemutatását tartalmazza.

Gaal György

Ferencz József: *Unitárius káté*. Átdolgozott [18.] kiadás. 1979. 44. 1.

Vallástanításunk történetében határkövet jelent Ferencz József „Unitárius káté a konfirmációi vallástanításra” című, 1864-ben Kolozsvárt kiadott kézikönyve. A káté konfirmációra előkészítő ismeretanyagot két részben — a hit tárgyai és a szertartások —, 150 kérdés- és feleletben tárgyalja Szentábrahám Mihály teológiájának szellemében. A szerző munkáját nem tartotta teljesnek. „Távol van tőlem az a gondolat, hogy e kézi könyvecskét tökéletesnek tartsam — írja az előszóban —, a mi különösen kátéknál szinte elérhetetlen, s éppen ezért szívesen felkérem szolgatársaimat, ne sajnálják lehető észrevételeiket megtenni, hogy azokhoz képest, ha azt érzük, egy második kiadás alkalmával, egyet-mást javítani s ezzel a munkát tökéletesíteni lehessen.” Ígéretéhez híven Ferencz József kátéját hiteli szempontból kiadásról kiadásra (életében 10 kiadást ért meg!) javította, reformálta.

Ferencz József kátéja 1892-ben németül is megjelent Grätz Mór kolozsvári evangélikus lelkész fordításában.

A most megjelent káté az 1973. évi kiadás [17.] változatlan szövegű utánnomása. Az unitárius hit- és életfelfogás lényegét: alapfogalmak, Isten, Isten gyermeke, Jézus, szentlélek, unitárius anyaszentegyház, bűn és bűnbocsánat, örökélet és szertartások címen 135 kérdés- és feleletben ismerteti.

Ferencz József 18 kiadást megért kátéjának jelentősége az unitárius hitelvek történeti kifejlődésének bemutatásában áll.

A. Gy.

Négyszáz év 1568—1968. Emlékkönyv az Unitárius Egyház alapításának négy- századik évfordulója alkalmából. II. kiadás. Kolozsvár-Napoca, 1979. 198 1.

A híveink körében nagy népszerűségnek örvendő emlékkönyv II. kiadása Dávid Ferenc halálának 400. évfordulójára jelent meg. Az egyházi névtár kivételével, mely az 1979. évi állapotnak felel meg, változatlan szövegű utánnomása az 1968. évi első kiadásnak.

Az emlékkönyv az unitárius egyházat mutatja be múltjában és jelenében a következők szerint: A tordai országgyűlés határozata 1568-ban; Négy száz év; Útjelző évszámok az unitárius egyház múltjából; „A hit Isten ajándéka” — idézetek Dávid Ferenc munkáiból; Az unitárius egyház hitelvei; Az unitárius egyház istentisztelete és szertartásai; Az unitárius egyház szervezeti szabályzata; Az unitárius egyház püspökei és főgondnokai; Egyházi névtár az 1979. évben; Egyházi műemlékek. A könyvet román és angol nyelvű tartalmi összefoglalás egészíti ki.

Egyházunk az emlékkönyv II. kiadását azzal a meggyőződéssel jelentette meg, hogy az „híveink egyházszeretetének, hitbuzgóságának és egyházunkhoz való ragaszkodásának az erősödését fogja szolgálni“.

A. Gy.

Fodor Sándor: Tíz üveg borviz. Tűnődés séta közben. Kriterion könyvkiadó Bukarest, 1979. 149 l.

Fodor Sándor kisregénye egy otthoni látogatás két-három órai történéseinek krónikája, ahol feltárul előttünk Csíksomlyó tegnapi és mai képe, előtérben az idős szülők portréjával.

A szülőföldjét szerető olvasó, a gyermekkor élményeit számon tartó felnőtt; szívesen áll a tíz üveg borvizért induló édesapa és író-fia mellé, és kíséri el őket a Szék útján, a barátok templomán túl, a Somlyóhegy aljáiig. Szívesen tekint be egyik-másik telekre, s gondolja végig hajdani lakók egyéni életének történetét.

A Fodor Sándor könyve által, Csíksomlyót alig vagy egyáltalán nem ismerő ember is keresni kezdi szülőhelyén és környékén azt „az ígét“, az „állítmányt“, mely élete mondatának értelmet ad.

Mindezeket túl az unitárius embernek ismernie kell a könyvbe is beépített, még 1965-ben írt Fodor Sándor-novellát, melynek címe *A feltámadás elmarad.*

A novella főhőse Benedictus szerzetes, akiben az író bevallása szerint a híres somlyói ferences barát, később rendházfőnök, majd püspök, Kájoni János szellemének akar emléket állítani e helyen.

Benedictus atyát az egyház vétkesnek találja, mert a virágvasárnap passió lejátzásakor nem Barabást, hanem Jézust bocsáttatta szabadon. A bűne: nem szó szerint állította a hívek elé Jézus szenvedésének evangéliumi történetét.

A csodákkal kapcsolatosan így beszél Benedictus: „Egyetlen csoda van: az élet, és egyetlen csodatévő: az Úristen.“

A szözerintiség tanával szemben ilyen ellenvetései vannak: „De vajon azért választott-e bennünket szolgálóknak az Úr, hogy szavakat hirdessünk?... még ha az evangéliom szavairól lenne is szó? Hiszen ha így lenne, fölösleges volna jámbor noviciusainkat teológiával, filozófiával gyötörnünk, elegendő lenne kezükbe adnunk az Írást: olvassák azt a híveknek, és ériék be ennnyível.“

Az önkorbácsolással kapcsolatosan szintén egyéni véleménye van: „Avagy arra tanított-e bennünket az Úr, hogy korbácsolassuk magunkat, hogy feszítsük egymást keresztre? Nem! Csak annyit kívánt tőlünk, hogy szeressük az életet adó Istent és az ő képmását, embertársunkat...“ Vétkéért halállal vezekel.

Még egy érdekes gondolatfejtésre kell figyelmesek legyünk. Állítólag a Hargita Csíkot Udvarhelyszékekkel összekötő hágóján, a Tolvajos-tetőn 1559 pünkösd táján megütközött volna István gyergyóalfalvi pap vezetése alatt Csík, Kászon és Kézdi szék férfinépe János Zsigmond fejedelem protestáns hittérítőket magával hozó hadával. Eközben az öregek, asszonyok és a gyermekek a ferences barátokkal Somlyóra gyülekezve könyörögtek győzelemért Máriához, s győzött István pap serege. Ennek az emlékére lenne a közhit szerint a somlyói búcsú. A búcsúra azonban eljönnek a moldvai csángók is, pedig őket nem fenyegette János Zsigmond állítólagos serege. „Már egyetemista koromban — írja Fodor Sándor — félttem attól, hogy előkerül egy okirat, melyből kiderül, hogy tényleg csata volt a Tolvajoson... Örülök, hogy mindmostanáig nem sikerült ilyen forrásmunkára bukkannom. Az én elképzelésem szerint János Zsigmond — aki nem volt rossz politikus — látva a nagy nekibuzdulást, az ellenfél elszántságát, esetleg némi tapogatózó csatározások után visszatértette a seregét: belátta, kár lenne vallási okokból vért ontania, okosabb lesz, ha takarékosan bánik azzal a vérrel, amelyre bármikor szüksége lehet az ország védelmében.“

Az író a történelmi adatokra és a meglevő szokásokra utalva feltételezi, hogy az állítólagos ütközet előtt, de a kegyszobor létezése előtt is búcsújárárhely volt

Somlyó. Sőt még a kereszténység előtt is szent hely volt; minden valószínűség szerint napimádó őseink áldozati helye. Erre utal az a ma is meglévő szokás, hogy a férfiak a búcsú napján napfelkeltekor kivonulnak a Kíssomlyóra, és a nap felé fordulva imádkoznak, majd búcsúágot, nyírfaágot törnek, s azzal jönnek le a hegyről. Erre a vallásos cselekményre az egyház nem mozgósít, de nem is tiltja. A hívek papjaik nélkül vonulnak ki.

Mindezen értékeket összegezve, Fodor Sándor kisregénye tanulságos olvasmány.

Jakab Dénes

Művelődéstörténeti tanulmányok. Szerkesztette: Csetri Elek, Jakó Zsigmond, Tonk Sándor. Kriterion könyvkiadó Bukarest, 1979. 261 l.

Művelődéstörténetünk legújabb könyve a különböző korosztályokhoz tartozó kutatók kész eredményeinek az összeállításával, a témák sokféleségével nemcsak önismeretre vezet, hanem „elindít a testvérnépnek humánumának közös tereire” is. A tanulmányok megannyi lehetőségek múltunk, jelenünk és jövőnk felé. Hiszen a román—magyar, szász—magyar kapcsolatok kutatása ma már „nem divatos tematika csupán, hanem kendőzetlen, józan történeti önismeret megszerzésének egyedül járható útja”.

A kötet tizennégy tanulmánya a művelődéstörténet széles területére ad bepillantást, a székely rovásírástól az erdélyi fejedelmi udvar zenei életéig. Közük olyan értékes tanulmányok kapnak helyet, mint a kolozsmonostori konvent hiteleshelyi működése, a Hoffhalterek váradai és gyulafehérvári nyomdájáé, Christian Schesaeus irodalmi munkásságának magyar vonatkozásai, a magyar—szász nyelvi érintkezés kutatásának eredményei és jövőendő feladatai, adalékok a váradai fejedelmi palota építéstörténetéhez, Ioan Zoba és a puritanizmus, Kalotaszeg népoktatása a XV. századtól 1848-ig, az Erdélyi Mezőgazdasági Egyesület kérdése, a forrásgyűjtő Gheorghie Șincăi szolgálatának jelentősége. Milotai Ferenc kísérletei a mezőgazdasági szakoktatás bevezetésére.

Ismertetésünket nem teheti egyoldalúvá, ha a kötet unitárius vonatkozású művelődéstörténeti szempontjait emeljük ki, annál is inkább, mert a részletes ismertetés helyett a kötet egésze beszél.

A magyar rovásírási emlékek című tanulmány tárgyalja a székelyderzsi unitárius templomnak 1929-ben előkerült rovásírási tégláját. A rovásírási felirat az ún. Nikolsburgi ábécével valószínű egykorú, feliratának legvalószínűbb jelentését a tanulmány szerzői egy korábbi kutató megfejtése állításában látják (Paizs Dezső), mely szerint jelentése: „Miklós [és] Dézs [Derzs] apapap”.

A homoródkarácsonyfalvi unitárius templom északra nyíló második emeleti lőrésablakának szemöldökkövén levő rovásírást a kutatók közlése szerint már 1937 nyarán Debreczeni László felfedezte, de nem volt közölve. A rovásírás keletkezési idejét 1495 előttire teszik a kutatók. Megfejtése sok nehézségbe ütközik, olyannyira, hogy a szöveg jegyei egyelőre még mindig őrzik „titkukat”.

Az énlaki unitárius templom rekeszes festett mennyezetének egyik képes mezejében található rovásírási feliratot is tárgyalják, amelyről azonban éppen a tanulmány egyik társszerzőjének köszönhetően részletes felvilágosítást nyújtott a *KerMagv*-ben (77. évf. 1971. 200—206.).

Raphael Hoffhalter váradai és gyulafehérvári nyomdájának ismertetésével nyomon követhetjük nemcsak a XVI. századi erdélyi nyomdászat egyik jelentős személyiségének az életútját, hanem azt a törekvését is, amellyel támogatta Dávid Ferencet és körét. Kiváló szakmai képzettsége, lelkes közreműködése kétségtelenül nagymértékben előmozdította az unitárius reformáció eszméinek terjedését. Gyulafehérvári működése alatt a meggyökerező unitarizmus tevékeny munkása. Erre ékes bizonyíték 23 kiadványa, ezek közül 20 vallási, 2 alkalmi költemény és 1 jogi mű. Ebben az időszakban vallási tárgyú kiadványai unitárius szelleműek, szerzőik a dávidferenci reformáció hirdetői: Csázmái István, Basilius István, Sommer János, Blandrata György; a legtöbb kiadvány Dávid Ferenc nevéhez fűződik, szám szerint 11. A kiadványok igazolják, hogy Dávid Ferenc és köre az unitárius eszme fennmaradásáért folyó küzdelemben egyik erős támaszt Raphael Hoffhalter személyében kapták meg.

Christian Schesaeus, az erdélyi szász humanizmus kiemelkedő alakjának két unitárius vonatkozású ismertetését emeljük ki; az egyik, bensőséges kapcsolatát Dávid Ferencel, amely a közös hitnél kezdődött, de amely akkor sem szűnt meg,

amikor Dávid Ferenc teológiailag már messze eltávolodott tőle; a másik Bekes Gáspár esküvőjére írt nászdala, az Epithalamium, 1567-ben.

Schesaeus főművében, a XII. ének elején a híres 1568-as gyulafehérvári hitvitát is ismerteti.

Az erdélyi fejedelmi udvar zenei életéről szóló tanulmány a maga gazdagságával számunkra egy érdekes dolgot tartalmaz. Megemlíti, hogy a kürt, amely főleg a tábori életben kapott szerepet, nem volt ismeretlen kísérő hangszerként a templomban sem, azonban Dávid Ferenc nem tartotta helyénvalónak ott, és nem engedélyezte használatát a templomban.

Az igényes munka mellett szól a 16 lap képanyag, a 30 oldalnyi jegyzetanyag és a betűrendes hely- és névmutató. Említésre méltó egy újszerű kezdeményezés, hogy a kötet végén megismerhetjük a tanulmányok szerzői életének fontosabb adatait és munkásságukat.

A kötet egésze kétségtelenül művelődéstörténetünknek nemcsak hiányát igyekezett pótolni, hanem váradalmakat is ébresztett; újabb ehhez hasonló vállalkozások folytatását várjuk!

Rezi Elek

Beszélgetések a Bibliáról. Szerkesztette: Rapcsányi László. Budapest, 1978. XV. 305 l.

A Biblia mindig elengedhetetlen és nélkülözhetetlen szellemi tápláléka volt a hívő embernek. Ezért nevezik az Élet Könyvének, Könyvek Könyvének. Ezek azért kifejező nevei a Bibliának, mert a keresztény ember benne egyaránt megnyugtató feleletet talál az élet legfontosabb kérdéseire.

Könyvünk, *Beszélgetések a Bibliáról*, akárcsak első része, *A Biblia világa* (lásd *KerMagy* 78. évf. 4. sz.) vallástörténeti és művelődéstörténeti beszélgetések gyűjteménye. Tárgykörét szerkesztője, Rapcsányi László, a következőkben határozza meg: „Bogozgassuk tovább a két nagy gyűjtemény: az Ó- és Újszövetség kialakulásának szárait, a bibliai történeteket és parabolákat, az apokalipszis drámai vízióit, a költői szépségű novellákat, és tanuljuk tovább az adott kor történelmi-társadalmi környezetét.”

Rapcsányi László az új beszélgető partnerek mellett többnyire ugyanazokat a vallástörténeteszeket, teológusokat szólaltatja meg, mint az előző kötetben. *Beszélgetések a Bibliáról* a következő fejezeteket tartalmazza: A Biblia helye az emberi művelődéstörténetben (Dr. Mátrai László); Édenkert és történelem (Dr. Hahn István); A testvérgyilkosságtól József testvéreiig (Dr. Scheiber Sándor); Jövevények voltak... Egyiptom és a Biblia (Dr. Kákósy László); Dávid király (Dr. Komoróczy Géza); Jaj a bölcséknek... (Dr. Lukács József); Ahasvérus. A Biblia és Irán (Dr. Harmatta János); A két testamentum között (Dr. Kocsis Elemér); A megváltás mítoszai a Bibliában (Dr. Pákozdy László Márton); A keresztény Odüsszeusz (Dr. Nyiri Tamás); Mohamed, a próféták pecsétje. A Biblia és az iszlám (Dr. Fodor Sándor); Bibliai novellák (Rónay György); Bibliai elemek a magyar néphagyományban (Dr. Bálint Sándor); Mítosz és történelem (Dr. Hahn István).

Figyelemreméltó teológiai szempontból „*A testvérgyilkosságtól József testvéreiig*” című fejezet. Itt az előadó felsorol egypár nem bibliai és bibliai eredetű mítoszt, olvasásuk lelkészeinknek segítséget adhat szószéki szolgálatukban.

Gyakorlati szempontból nem érdektelen fejezet a „*Bibliai elemek a magyar néphagyományban*” sem. A szentírás rányomta bélyegét a folklórra is. Ebben a fejezetben a szerkesztő és az előadó biblikus ihletésű néphagyomány példáiról beszélgetnek.

Ez a kötet is, akárcsak első része, szerkesztője koncepciója szerint a Bibliát emberi alkotásnak tekinti. Benne megtaláljuk az embert a maga teljes mivoltában, jóságában és gyarlóságában, hitében és kételkedésében, szeretetében és gyűlöletében, szépségében és igazságában. Tárgyilagosan és alapos tudományossággal közelítették meg a szerzők a Bibliát nézetük különbsége ellenére is; magyarázatukban nem sértettek senkit. A könyvet bibliai ihletésű képek és a kor régészeti anyagából válogatott tárgyak reprodukciói díszítik, amelyek esztétikailag is az év legszebb kiadványai közé emelik.

Kászoni József

SEMĂNĂTORUL CREȘTIN

Revista Bisericii Unitariene din R. S. România
Anul 85 Nr. 4 1979
CLUJ-NAPOCA

CUPRINSUL

Elogii pentru cei treizecișicinci de ani	195
Ziua Republicii	197
Dr. Árpád Szabó: Sărbătorirea aniversării a 400 ani de la moartea lui Francisc Dávid	199
Declarația solemnă, elaborată de către Consistoriul Sinodal al Bisericii Unitariene, la 12 august 1979, cu prilejul ședinței de comemorarea a 400 ani de la moartea lui Francisc Dávid . . .	213
Dr. János Erdő: Colocviul internațional de la Siklós	214
Dr. Lajos Kovács: Raportul privind vizita unei delegații interconfesionale, com- pusă din 8 membri, efectuată în perioada 3—18 iunie 1979, în Statele Unite ale Americii	218
Dr. Szabó Árpád: Dr. Lajos Kovács episcop a implinit 70 de ani	222

STUDII

András Bodor: Amintirea lui Francisc Dávid	232
Dr. István Molnár: Date, privind caracterizarea activității didactică-educativă a lui Sámuel Szabó	241
Gyula Péterffy: Pasiunea	249

LUCRĂRI OMILETICE

Dr. Dénes Szász: Bucuria	255
Și nu a fost loc pentru ei	257

István Kovács:	
Să fiți fii luminii	258
A da cu suflet	260
A fi gata	261
Dezső Szabó, László Székely:	
Scheme de predici	263
VIATA BISERICESCA ȘI ȘTIRI	269
RECENZII	275

Colectivul de redacție — Editors

Președintele și redactor responsabil: P.S.S. dr. Lajos Kovács, membrii: dr. János Erdő (redactor responsabil adjunct), dr. Árpád Szabó, Dezső Szabó (redactori), Ferenc Sebe și György András

CHRISTIAN SOWER

Journal of the Unitarian Church in R.S. România

Volume 85

1979

Number 4

CLUJ-NAPOCA

CONTENTS

The praise of the thirty-five years	195
The Republic Day	197
Commemoration of the 400th anniversary of Ferenc Dávid's death, Á Szabó	199
Solemn Declaration of the Synod held in August 12 on the occasion of the 400th anniversary of Ferenc Dávid's death	213
International Colloquium from Siklós, J. Erdő	214
The visit of an interconfessional delegation to USA between 3—18 June, L. Kovács	218
Bishop Lajos Kovács is 70 years old, Á. Szabó	222

STUDIES

The memory of Ferenc Dávid, A. Bodor	232
Data concerning the didactic-educational activity of Sámuel Szabó, I. Molnár	241
Passion-singing, Gy. Péterffy	249

SERMONS

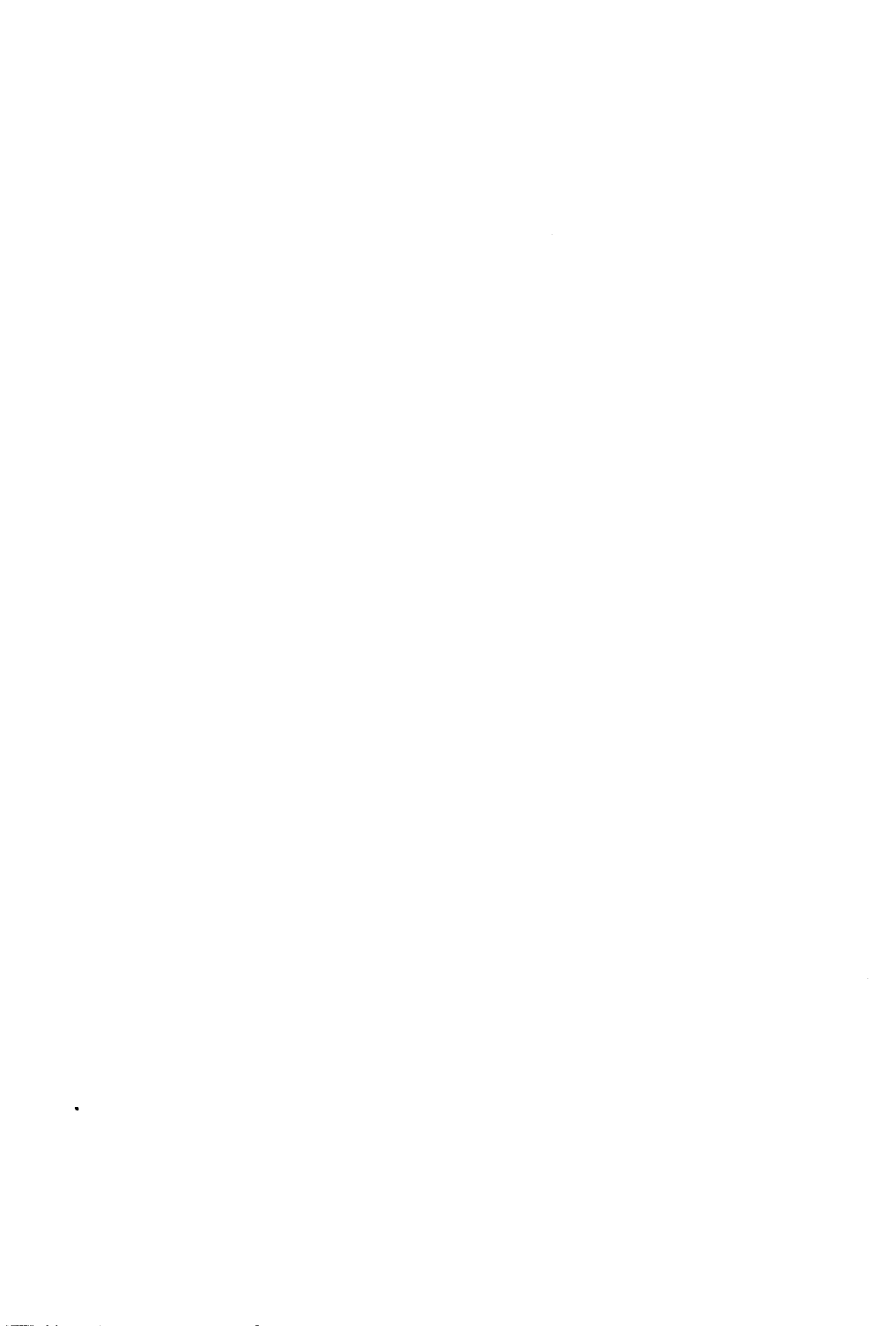
Rejoicing, D. Szász	255
"There was no room them", D. Szász	257
"You may become men of light", I. Kovács	258
Giving from soul, I. Kovács	260
Readiness, I. Kovács	261
Sermon sketches, D. Szabó, L. Székely	263
CHURCH LIFE — NEWS	269
BOOK REVIEWS	275

Redacție — Editorial Office

3400 Cluj-Napoca, Bdul Lenin nr. 9. R. S. România, Tel: 146—09.

Întreprinderea Poligrafică Cluj — Municipiul Cluj-Napoca 3032/1980

